

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA.

DN. 15/I 1921 R.

Ni

678074

*Sytuacja polityczna
We wnętrzu Francji do przedtem
gabinetowego.*

Nowa Izba Francuska wybrana została w dniu 16/XI.1920. na zasadzie nowego prawa wyborczego, uchwalonego przez dawną Izbę jako jeden z ostatnich jej aktów.

Walka o reformę wyborczą we Francji rozpoczęła się jeszcze na parę lat przed wojną, nie doprowadziła jednak w okresie przedwojennym do konkretnych rezultatów. Nowe prawo wyborcze nosi cechy kompromisu, powstałego na prędce pod wpływem opinii publicznej, która uważała iż nadszedł najwyższy czas, aby dawna izba, której kadencja już minęła, zastąpiona została przez nową, zbudowaną na innych zasadach. Obecne prawo wyborcze do izby francuskiej polega na kompromisie pomiędzy systemem proporcjonalnym, a systemem ^{wy}łączonego decydowania większością głosów.

Rezultat wyborów do nowej izby przedstawiał się jak następuje:

So-	Zjednoczona partja socjal.	/socialistes unifiés/ otrzy- mała 68 mandatów, czyli w porównaniu do poprzedniej izby straciła 33.
Le	Socjaliści dyssyden- ci.	/socialistes dissidents/ któ- rzy nie byli reprezentowani w poprzedniej izbie otrzyma- li 6 mandatów
wi	Blok le- wi-	Republikanie socjaliści /Républicains socialistes/ Republikanie socjaliści o- trzymali 27 mandatów - stra- cili 7.
ca.	Radykałowie socjaliści	/Radicaux socialistes/ otrzy- mali 83 mandatów, straci- li 88.

		Radykałowie. /Radicaux/ otrzymali 60 mandatów stracili 9.
Cen- trum.	B l o k n a r o d o w y	Republikanie z lewicy/ Republicains de gauche/ otrzymali 133 mandaty zyskali 39.
		Progresiści /Progressistes/ Otrzymali 133 mandaty zyskali 83.
Pra- wi- ca.		Liberałowie./action libérale / otrzymała 69 mandatów zyskali 37
		Konserwatyści / droite / Otrzymali 26 stracili 6.
		Rojaliści /action Française / otrzymali 5 zyskali 5.
		Dzicy /sans groupe/ otrzymali 17 zyskali -.

Charakterystyczną cechą życia politycznego Francji jest, że większość cytowanych powyżej ugrupowań ma charakter grup parlamentarnych, które przeważnie nie znajdują odpowiednika w zorganizowanych, o sprecyzowanym programie stronnictwach w kraju.

Układ grup parlamentarnych w toku obrad i życia parlamentarnego ulegał różnym przesunięciom i przekształceniom. Stwierdzić można tylko, że w wyniku wyborów z dnia 16/XI.19 r. stronnicy bloku narodowego otrzymali 426 mandatów, podczas gdy blok lewicy z socjalistami łącznie uzyskał tylko 184 mandaty. Wybory przyniosły więc znaczne przesunięcie się na prawo w porównaniu z poprzednią izbą, objawione zwycięstwem bloku narodowego, grupującego się koło osoby p.Clemenceau i programu zakreślonego przezeń w Strasburgu 4/XI. 1919 r. W mowie wygłoszonej tamże Clemenceau podkreślał jako naczelną punkt swego programu konieczność zwiększenia samorządu dzielnicowego i decentralizacji, co by pozwoliło na zredukowanie klasy urzędniczej, oraz znaczenie wzmocnienia władzy wykonawczej. Przewiduje utrzymanie rozdziału kościoła od państwa przy zachowaniu wolności sumienia i swobody wyznań, jako podstawową zasadę ustroju republikańskiego. Uważa że uzupełnienie równości społecznej przez dojście do władzy robotników, na równi z innymi klasami społecznymi, jest głównym faktem historycznym doby obecnej. Niema reformy tak nowej

która mogłaby go przerazić pod warunkiem, że będzie oparta na poszanowaniu praw każdego. Powstaje wyraźnie przeciw wszelkim dyktatorom i wszelkim próbom zatamowania życia za pomocą strejków. Wyowiada wyraźną walkę bolszewizmowi mówiąc: " między nimi a nami - to kwestja siły ".

Mowa ta przyczyniła się w znacznym stopniu do skonsolidowania bloku narodowego. w czasie wyborów.

Nowy układ izby położył kres dotychczasowej supremacji partji radykalnej w życiu politycznem Francji. Przepadli przy wyborach najwybitniejsi jej przedstawiciele, to też od tej chwili zaznacza się wysiłki tej partji dla odzyskania straconego stanowiska. Pewien odwet udało jej się osiągnąć przy wyborach ^{i municypalnych.} komunalnych, które wykazały na-ogół zwrot na lewo dzięki porozumieniu grup radykalnych z socjalistami. Szczególniej charakterystycznymi w tym względzie były wybory do Rady miejskiej w Ljonie, gdzie przywódca partji radykałów Herriot przeszedł na mera dzięki podtrzymaniu jego kandydatury przez socjalistów.

W związku z temi próbami powrotu do władzy ze strony partji radykalnej pozostaje akcja zmierzająca do stworzenia nowego stronnictwa, któreby opierając się na żywiołach centrowych potrafiło odegrać w odbudowie kraju i przeprowadzeniu niezbędnych reform, głównie w dziedzinie ekonomicznej i finansowej, taką samą rolę, jaką odegrał blok narodowy przy wyborach i przeciwstawić się skutecznie klasowym żądaniom skrajnych stronnictw.

Charakterystyczną w tym względzie była mowa Jonnart'a, prezesa " Alliance républicaine démocratique" wypowiedziana 15/VI.20 r. Mowa ta wybitnie programowa, zapowiadała stworzenie nowego stronnictwa, które się też ukonstytuowało 30/VI.20 pod nazwą: " Parti républicain démocratique et social", Prezesem został Jonnart, do wybitniejszych założycieli należą Chéron, Mascuraud i Berard. Na członków zapisało się obok umiarkowanych radykałów, wielu progresystów a nawet katolików.

Wzmiankowane wyżej przekształcenia w układzie grup parlamentarnych doprowadziły w końcu grudnia 1920 r. do następującego obrazu

na terenie izby.

68
B3
27

- 69 członków - Groupe socialiste - przywódcy: Cachin, Frossard Longuet, Albert Thomas,
- 75 " - Radicaux socialistes, przywódcy: Herriot, Franklin-Bouillon,
- 31 " - Républicains socialistes " Briand.
- 47 " - Action republicaine et sociale - Bokanowski.
- 93 " *Bloc National* - Gauche Republicaine democratique - Barthou, Raoul Peret
- 60 " - Républicains de gauche,
- 184 " - Entente républicaine democratique - Arago, Bonnefoy
- 29. " - Indépendants --- - Léon Daudet.

W styczniu 1920 roku odbyły się wybory do senatu, które w myśl praw 1875, 76, i 84 składa się z 300 członków, wybieranych na lat 9 przez wyborców czterech kategorii : posłów do izby danego departamentu , radców generalnych, radców powiatowych, i delegatów rad miejskich. wybory do senatu odbywają się ^{nie} od razu, a tylko co trzy lata zmienia się skład 1/3 senatu , który w tym celu podzielony jest na trzy serie: A,B,C, Ponieważ od wybuchu wojny wyborów do senatu nie było. a grupy B i C ukończyły już swą kadencję, postanowiono więc odbyć wybory do dwóch grup wyjątkowo razem 11/I.20. i jednocześnie uzupełnić brakujących senatorów z grupy A . Przy wyborach zwycięstwo odniosła grupa radykałów i radykałów socjalistów, która uzyskała 164 mandaty na 300. Poza tem pierwszy raz weszli do senatu socjaliści zjednoczeni, którzy uzyskali 2 mandaty. Wogóle senat francuski ma zabarwienie bardziej lewicowe aniżeli izba , to przypisać należy udziałowi w wyborach rad municypalnych okazujących wyraźny zwrot na lewo.

9 stycznia 1921 roku odbyły się wybory do 1/3 senatu grupy / A /, nie przyniosły jednak znaczniejszych zmianę naogół zyskały parę głosów grupy centrowe, skrajna lewica nic nie zyskała, a skrajna prawica straciła kilka mandatów.

Rok 1920 przyniósł Francji aż dwukrotną zmianę prezydenta: 17/I wybranym został na miejsce Poincaré, 'go p. Paul Deschanel olbrzymią większością 734 głosów na 888. Niezrozumiałą dla wielu porażkę Clémenceau, który uchodził za głównego kandydata tłumaczyła ogólnym niezadowoleniem wynikiem na tle nie dość korzystnych dla Francji rezultatów zwycięstwa i zbytnej ustępliwości Clémenceau względem Anglii. Premierem został Millerand, który i przez Clémenceau był na to stanowisko upatrywany, ministrem wojny Lefevre. /Autor słynnej "Motion" wniesionej w czasie debaty nad ratyfikacją traktatu wersalskiego, żądającej większych gwarancji militarnych oraz całkowitego rozbrojenia Niemiec/, spraw wewnętrznych Steeg, skarbu Marsal. Niedługo jednak piastował Deschanel swą godność. Już w końcu lata 1920 zaczęły się objawy choroby, która go skłoniła we wrześniu do podania się do dymisji. Opinia publiczna prawie jednomyślnie domagała się jako następcy jego Millerand'a, ten jednak zaznaczył na wstępie, że zasadniczym warunkiem przyjęcia przez niego władzy będzie zwiększenie wpływu prezydenta, warunek nie tyle sprzeczny z konstytucją przy odpowiednim jej interpretowaniu, ile z dotychczasową tradycją. Pod tem nowym hasłem odbyły się wybory, które przyniosły dnia 24/IX 20 zwycięstwo Millerand'a 695 głosami na 892. Prezesem Ministrów został Leygues, przyczem zapobieżono ogólnemu kryzysowi ministerjalnemu, ograniczając się tylko na poszczególnych zmianach.

Nowa izba stanowiła z początku w rękach rządu element naogół dość giętki i podatny. Opozycja w kwestjach polityki wewnętrznej bywała przeważnie słaba. Najburzliwsze dyskusje wywołane interpelacjami, o ile wymagały głosowania, kończyły się wnioskami zaufania dla rządu, jak to miało miejsce ostatnio na posiedzeniu z dnia 22/XII.20. po interpelacji pastora Soulier i socjalisty Bertona w sprawie niebezpieczeństwa wewnętrznego grożącego republice ze strony propagandy bolszewickiej z jednej strony i rojalistycznej z drugiej. Natomiast opozycja przeciwko rządowi na gruncie polityki zagranicznej, która miewała dotychczas raczej charakter

dorywczy zaznaczyła się w ostatnich czasach coraz silniej pod wpływem wznoszącej się obawy przed zbyt dużą ustępliwością rządu francuskiego wobec Anglii. Pierwszym takim objawem było niewybranie Clemenceau na prezydenta republiki: dalej mowa Barthou, wypowiedziana w izbie dn. 25/III.20 podczas interpelacji w sprawie polityki zagranicznej, gdy oświadczył gotowość Francji utrzymania się aliantów, ale nie kosztem jej własnych interesów :
" Avec les alliés s'ils le veulent sans eux s'ils se dérobent"
Ogólny odruch opinii za wyborem Millerand'a tłumaczył się również korzystnym wrażeniem wywołanym kilkakrotnymi jego stanowczymi wystąpieniami wobec Anglii /Sprawa okupacji miast nad Menem, pomoc Polsce w czasie bitwy pod Warszawą, uznanie Wrangla/.

Leygues, który był właściwie tylko ekspozyturą Millerand'a trzymał się wyłącznie dzięki wspomnieniom podstawy zajętej przez tego ostatniego wobec Anglii za czasów jego prezesury gabinetu. Ostatnio jednakże, niezdecydowane stanowisko zajęte przez Leygue'a, głównie w czasie konferencji londyńskiej na początku grudnia 20 r. , gdy nie potrafił odpowiednio obronić wobec Anglii punktu widzenia francuskiego na sprawę blizkiego Wschodu i związanej z nią rewizji traktatu w Sèvres, wreszcie chwiejne przeprowadzenie najważniejszych dziś postulatów polityki francuskiej t.j. sprawy odszkodowań i rozbrojenia Niemiec, sprawiły, iż Francja weszła stopniowo w okres kryzysu ministerjalnego. Rząd, który dotychczas opierał się na bloku narodowym, więcej na to poparcie liczyć nie mógł, blok zarzucał mu bowiem, że zajmuje stanowisko niewyraźne między blokiem i przeciwnikami bloku, szukając równowagi, której znaleźć nie może; Leygues musiał zatem stwarzać sobie większość ad hoc, przy czem większość ta przenosiła się bardziej na lewo w t.zw. centre gauche, stawała się zatem nieznaczna i niepewna, mogącą w każdej chwili zawieść. W związku z wyżej wzmiankowaną interpelacją Soulier i Berthon większość rządowa stanowiła 300 głosów przeciwko 230, znacznie więc słabszą niż przy poprzednich głosowaniach, co było znamieniem dojrzewającego kryzysu ministerjalnego.

Rząd utrzymał się wtedy po części dlatego, iż chodziło o sprawę polityki wewnętrznej czyli, że kwestja zaufania do rządu była postawiona na gruncie mniej obecnie drażliwym, po części dlatego, że większość rządowa była najzupełniej przypadkową.

Głosy najważniejszych ugrupowań w izbie były najzupełniej rozstrzelone :tak np. z grupy radykałów socjalistycznych 54 głosowało za rządem, 13 przeciwko rządowi; grupa republikanów socjalistów 15 za rządem -12 przeciwko ; action republicaine et sociale 31 za rządem - 4 przeciwko, 12 wstrzymało się od głosowania; gauche republicaine démocratique 64 za rządem, - 2 przeciw, 20 wstrzymało się od głosowania; republicain de gauche 43 za , 2 przeciw, 10 wstrzymało się; entente republicaine démocratique 56 za, 66 przeciw, 55 wstrzymało się ; independents 22 przeciw, 1 za , 4 wstrzymało się .

Ta wzrastająca dezorientacja w izbie oraz potęgujące się niezadowolenie bloku narodowego, motywowane głównie niedostateczną kompetencją prezesa gabinetu w sprawach polityki zagranicznej doprowadziło w końcu do upadku rządu w dniu 12/I.21r.

Charakterystycznym objawem stosunków parlamentarnych francuskich jest fakt, iż Izba nie odzwierciedlała wcale głębokich zmian i kryzysów przez które przechodziły sfery robotnicze, ruch syndykalny i socjalizm. Cała ta ewolucja odbywała się poza nią i stąd pochodzi również i to, że elementy opozycyjne przeważnie wypowiadają się w prasie oraz ^{w ogóle} poza Izba.

Ewolucję całego ruchu lewicowego we Francji najbardziej charakteryzuje okoliczność, iż zdrowsze czynniki robotnicze skupiają się koło organizacji syndykalnych, które ze swej strony coraz bardziej oddalają się od polityki, a starają się grupować koło haseł zawodowych. Natomiast właściwa partja socjalistyczna ciągle przesuwana się na lewo doprowadzając coraz wyraźniej do rozłamu. Rozłam taki zaznaczać się począł bezpośrednio po wyborach, kiedy część partji socjalistów zjednoczonych otrzeźwiona poniesioną przy wyborach porażką pragnęła zmiany taktyki, przekonawszy się jaką szkodę przyniosły jej hasła bolszewickie, głoszone jako platforma wyborcza. Dalszym etapem rozłamu był Kongres w Strasburgu, zwołany w początkach marca 1920 r. dla określenia stanowiska socjalistów francuskich względem międzynarodówek. Postawiono na nim 3 wnioski : Wniosek Renaudel'a za postanowieniem Francji w II międzynarodówce i za wzięciem udziału w Kongresie Genewskim; wniosek Lorient'a i Lefèvre za przystąpieniem do III. międzynarodówki; wreszcie wniosek Cachin'a i Longuet'a za wystąpieniem z II. międzynarodówki, ale też i za niewstąpieniem do III-ciej, tylko za zupełną autonomją sekcji t.j. partji narodowych.

Wniosek Cachin'a przeszedł dużą większością. Aczkolwiek objawia duch raczej antybolszewicki, sam Cachin przyznaje, że kierowały nim względy walki partyjnej, co może nasunąć pewne wątpliwości w szczość tego programu.

Manifest Zjednoczonej Partji Socjalistycznej wydany 25. marca 20 p.t. " do pracowników Francji " i nawołujący do nieustającej walki za pomocą strajków, uważać należy tylko za wyraz uczuć kierowników partji, a bynajmniej nie ogółu. Fala strajków, która wzięła swój początek 1-go maja pomimo wrażenia, jakie wywołała nie roztoczyła szerszych kręgów, przeciwnie upadek strajków wzmocnił stanowisko antybolszewickie zdro-

wych elementów robotniczych oraz sytuację rządu, który nie wahał się wytoczyć śledztwa Konfederacji Jeneralnej Pracy skompromitowanej przez sposób prowadzenia strajku. W następstwie Konfederacja Jeneralna Pracy umiarkowała trochę swój radykalizm. Na kongresie w Orleanie odbytym na jesieni 1920 r. uchwalono ogromną większością głosów rezolucję skierowaną przeciw III międzynarodówce, stwierdzającą zarazem ponownie, że syndykaliści francuscy pragną pozostać poza sferą wpływów politycznych.

Działalność krańcowa przywódców partji Zjednoczonych Socjalistów najbardziej się zaznaczyła w Federacjach departamentalnych szczególnie w Federacji Sekwany. Ta ostatnia odbyła w ciągu 1920 roku kilka kongresów, z których ostatni odbyty w d. 14, 21, 27 listopada i 5 grudnia miał stanowić przygotowanie do kongresu narodowego, zbierającego się w Tours w końcu 1920 r. i nabierał tem specjalnej wagi. Dyskusja toczyła się nad 3-ma rezolucjami i 1 poprawką, a mianowicie: rezolucją tow. Cachin i Frossard, żądającą wstąpienia do III. międzynarodówki, zgadzającą się na większość 21 warunków podanych przez Moskwę; rezolucją Longuet'a i Faure'a proponującą wstąpienie do III międzynarodówki z zastrzeżeniami odrzucającymi najważniejsze z 21 warunków, oraz protestującymi przeciw t.zw. dyktaturze proletariatu i rezolucją Bluma i Paoli'ego żądającą utworzenia na nowo jedności międzynarodowej socjalizmu. Poprawka towarzysza Heinego zgłoszona do 1 rezolucji żądała integralnego przyjęcia 21 warunków. Rezolucja Cachin'a i Frossard'a przyjęta została 13.488 głosami na 17.146. Zaznaczyć jednak wypada, że ta liczba jest poniekąd iluzoryczna, gdyż w głosowaniu nad wyborem delegatów przyjmowała udział faktyczny tylko część członków zapisanych, obliczono zaś głosy podług zapisanych. Ostateczny rozkład nastąpił na kongresie narodowym w Tours, odbytym w ostatnich dniach grudnia 1920 r. Prawica socjalistyczna /Blum i Paoli/ wstrzymała się od głosowania i oświadczyła, że konstytuuje się jako oddzielna sekcja międzynarodówki i jako taka zamierza w dalszym ciągu prowadzić swoje obrady. Konfederacja Jeneralna Pracy wypowiedziała się również przeciwko wnioskowi Cachin'a w Manifeście z dn. 6/I. "do pracowników Francji" w którym nawołuje do jednoczenia się w syndykaliźmie i występuje przeciw hasłom komunizmu.

Podczas głosowania zwyciężył wniosek Cachin'a i Frossard'a w brzmieniu ustalonym na kongresie Federacji Sekwany w końcu listopada i początku grudnia 1920, t.j. za wstąpieniem do III. Międzynarodówki z nieznacznymi zastrzeżeniami. Zwycięstwo osiągnął ogromną większością 3200 głosów przeciw 1022 oddanym za wnioskiem Longuet'a /wstąpienie z poważnymi zastrzeżeniami/ i 44 za poprawką tow. Heinego /wstąpienie bez żadnych zastrzeżeń/. Trudno jeszcze dziś określić, jaka będzie dalsza ewolucja kryzysu przez który przechodzi socjalizm francuski, możliwym jest, iż Zjazd zwołany na 22 lutego w Wiedniu zadecyduje o utworzeniu 4 międzynarodówki do której by wstąpili i rekonstrukcyjniści francuscy. Akcesowi kongresu w Tours do III międzynarodówki nie należy zatem przypisywać zbyt wielkiej wagi, wobec zdecydowanie wrogiej postawy bardziej umiarkowanych elementów socjalistycznych oraz wobec faktu, że istnienie we Francji silnej warstwy średniej t.j. małej burżuazji stwarza w niej zasadniczo grunt niepodatny do rozwoju bolszewizmu.

MACZYDNE BIURO POLSKIE
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L. Bz 47807, dnia 14/III 1921 r.
złoty wydział

R. Ryssman